

Dariusz Baran

dr, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

**POPULAR MUSIC IN COMMUNIST AND POST-COMMUNIST
EUROPE: STATE OF RESEARCH, PERSPECTIVES,
OLOMOUC, 28–29 MARCA 2017**

W dniach 28–29 marca 2017 roku w Olomouc (Czechy) odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa, pn. *Popular Music in Communist and Post-Communist Europe: State of Research, Perspectives*. Jej organizatorem była Katedra Muzykologii tamtejszego Uniwersytetu Palackiego.

Wydarzenie to było ze wszech miar szczególne. Udowodniło bowiem, że muzyka – także ta tworzona w krajach byłego Bloku Wschodniego – była i jest ponadgraniczną, uniwersalną sztuką, której znajomość wykracza poza granice państw, w których powstaje. Dzięki temu może być przedmiotem nie tylko precyzyjnych analiz i rozpraw naukowych, ale też tematem rozmów reprezentantów międzynarodowych środowisk badawczo-naukowych (choć nie tylko), zajmujących się szeroko rozumianymi badaniami w ramach *music studies*. Przekonywała o tym znakomita większość wystąpień konferencyjnych.

Choć problematyka dotyczyła różnych państw byłego bloku wschodniego, w rozwijanych referatach znaleźć można było bardzo wiele elementów wspólnych i to wykraczających poza ramy omawianych czasów oraz samego pojęcia *popular music*. Wspólny mianownik tworzyły tu zarówno elementy związane

z gatunkami muzycznymi (jazz, punk), muzyczną „estradą”, społecznym i kulturowym wpływem muzyki rozrywkowej, a także organizacją rynków (scen) muzycznych w poszczególnych krajach postkomunistycznych. Szerokiemu spojrzeniu na rozwój muzyki jazzowej, rockowej czy rozrywkowej (estrady) oraz zjawisk z nimi związanych (fonografia, warstwa tekstowa, festiwale etc.) sprzyjała różnorodność gości, reprezentujących ośrodki badawcze z państw byłych demoludów (Polski, Rumuni, Czech, Słowacji), ale też Niemcy, Finlandię czy Wielką Brytanię.

Konferencję otworzył Timothy W. Ryback, obszerną prelekcją pt. *Rock Around the Bloc Revisited: Researching Soviet-Era Pop Culture Then and Now*, która była raportem z amerykańskich badań nad sceną rockową krajów Europy Wschodniej przed 1989 rokiem i stanowiła idealny przyczynek rozważań w ramach późniejszych obrad. Pierwsza sekcja miała głównie „polski” charakter i dotyczyła m.in. sylwetek wybitnych polskich artystów (Marka Grechuty i Czesława Niemena – wystąpienia Jakuba Kasperskiego i Anny Piotrowskiej), badań nad muzyką popularną w Polsce (Leonardo Masi) czy rozważań nad „fanatyczną” popularnością Leonarda Cohena, do której odwołała się Ewa Mazierska. Obok Polski „przewodnim” krajem tego panelu była Rumunia, której scenę rockową wraz z ogólną sytuacją w przemyśle muzycznym ery socjalizmu przybliżyli Petrică Mogoș, Pauwke Berkers, Anda Becut i Elena Trifan, zaś rozwój rumuńskiego hip-hopu, już po upadku komunizmu – Andrei Sora.

Prócz polskich, stosunkowo liczną grupę stanowili badacze węgierscy, prezentujący zarówno refleksje na temat tamtejszej kultury młodzieżowej (Anna Szemere), jak też odwołujący się do historycznych aspektów rozwoju różnych gatunków i trendów, od lat powojennych, poprzez np. kulturę *new wave* lat 90., do współczesności (m.in. Ádám Ignác, Emília Barna, Zsolt Györi). Interesujące były także koncepcje rozwoju bułgarskiej estrady lat 50.–70. (Anton Angelov), rozważania na temat wpływu zachodniej sceny rockowej na bułgarski rynek muzyczny (Metodi Metodiev), a także analizy opisów dziennikarskich i literackich tamtejszego rocka (Aleksandar Golovin). Nie można także nie wspomnieć o sylwetkach ukraińskich wokalistek (wystąpienie Iuliany Matasovei), estońskim punku (drugiego dnia – Hannaliisa Uusma), muzyce w krajach byłej Jugosławii – od serbskiej sceny alternatywnej, przez muzykę taneczną, po jugosłowiański pop (m.in. Marko Zubak, Irena Šentevska). Jak również jej pozycji w krajach postsowieckich, czy roli rocka po upadku ZSRR (m.in. Alexandra Grabarchuk, Anna Kan, Marco Biasoli).

Drugiego dnia obrad dominowały wystąpienia poświęcone badaniom nad muzyką w NRD, Czechach i ponownie w Polsce oraz Rumunii. W pierwszym przypadku skupiono się na rozwoju i wpływie konkretnych gatunków – muzyki popularnej (Michael Rauhut) oraz metalowej (Wolf-Georg Zaddach), a także roli „śpiewającej młodzieży” w propagowaniu socjalizmu. Muzyka polska ponownie pojawiła się w trzech wystąpieniach: o sytuacji na rynku muzycznym w kontek-

ście rozwoju fonografii mówił Patryk Gałuszka, o pozycji festiwali muzycznych – Magdalena Parus, zaś zmianom w prasie muzycznej i dziennikarstwie muzycznym wystąpienie poświęcił autor. Ponadto, o widocznym (i wpływowym) folklorze w muzyce jazzowej i rockowej przekonywał Claudiu Oancea, zaś o roli kontrkultury amerykańskiej dla wschodniej Europy – Adrian Matus. Wiele czasu poświęcono roli muzyki w telewizjach państw komunistycznych, m.in. roli konkursów muzycznych (Pekka Gronow) czy Eurowizji (Dean Vuletic). Badacze niemieccy przybliżyli m.in. fenomen białoruskiego reggae i popu (Anastasia Wangut, Klaus Näumann), natomiast słowaccy (Yveta Kajanová, Miroslav Zahradník) – zjawisk gatunkowych w muzyce na Słowacji. Rüdiger Ritter omówił z kolei stan badań nad jazzem za żelazną kurtyną.

Ostatnia część konferencji poświęcona była elementom związanym z *music studies* w Czechach, które szczegółowo omówili Aleš Opekar i Jan Blüml; podjęto także zagadnienia krytyki muzycznej w erze postkomunistycznej, poszukiwania wrogów społecznych (systemowych) wśród muzyków (Petr Bílek). Omówiono też czeską scenę punk rockową (Marta Kolářová) i tamtejsze musicale (Jakub Machek). Jan Charvát zajął się wpływem białej muzyki na odrodzenie ruchów prawicowych, Martin Tharp czechosłowacką sceną undergroundową, zaś Zuzana Zemanová współczesnym popem.

Konferencja, zorganizowana przez Palacky Uniwersytet w Ołomuńcu, poświęcona muzyce w krajach postkomunistycznych, była ważnym wydarzeniem szczególnie dla wszystkich tych, którzy zajmują się w swych krajach badaniami nad muzyką właśnie. W Polsce dyscyplina ta wciąż jest w stadium początkowego (acz perspektywicznego) rozwoju, tymczasem uczestnicząc w omawianej konferencji można się było przekonać, że jest to fascynujące pole do głębokiej, naukowej eksploracji. Obecni w Ołomuńcu badacze muzyki z różnych europejskich instytutów dowiedli, że orientacja wśród innych, niż rodzime, rynków muzycznych, jest dziś zaskakująco duża i przez swój potencjał daje okazję do częstszej, niż ma to obecnie miejsce, bezpośredniej wymiany myśli, wiedzy, doświadczeń oraz rezultatów badań.